

מדריך לאיתור והערכת מקורות מהימנים למשימה המבוקרת בספרות חמ"ד

אוריינות מידע היא מיומנות חשובה, שנדרשת גם בתהליך ביצוע המשימה המבוקרת. בכל משימה מבוקרת, התלמידים יעזרו במקורות כדי להציע פרשנות על היצירה או על הנושא, להרחיב את הידע שלהם בנושא שבחרו לחקור ולבסס את הטענות שלהם. מקורות מהימנים הם הבסיס לעבודה איכותית.

כמות וסוגי המקורות הנדרשים במשימה

- * בכל משימה מבוקרת, כל תלמיד נדרש לשלושה מקורות (במשימה שיתופית, מספר המקורות הנדרש יגדל בהתאם למספר המשתתפים).
- * הבהרה חשובה: היצירה הספרותית המרכזית שעליה נכתבת העבודה אינה נחשבת במניין שלושת המקורות הנדרשים. שלושת המקורות הם מקורות עזר לניתוח ולפרשנות.
- * בכל משימה, שני מקורות שהתלמיד מביא חייבים להיות ספרותיים (יצירה ספרותית או פרשנות/ביקורת ספרותית). מקור אחד יכול להיות לא-ספרותי (אמוני, היסטורי, ביוגרפי, חברתי וכו').
- * הקפדה על חלקים: שימו לב כי הוראות המשימה מציינות במפורש איזה חלק של העבודה מחייב שימוש במקור ספרותי ואיזה חלק מאפשר שימוש במקור שאינו ספרותי.

מהו מקור מהימן?

מקור ראשוני

- * מקור ראשוני, בהקשר הספרותי, הוא יצירה ספרותית איכותית שנכתבה על ידי משורר או סופר מוכר.
- * פזמון איננו נחשב ליצירה ספרותית.
- * בהבאת מקור ראשוני, יש להקפיד על העתקה מדויקת של הטקסט המקורי (יש להימנע למשל מהעתקה מתוך פוסט בפייסבוק שעלול להביא את שיר בצורה לא מדויקת).
- * מאגרי מידע דיגיטליים למציאת יצירות ספרות עבריות:

- [פריקט בן-יהודה](#).
- [אנתולוגיה מקוונת לשירה עברית](#)
- [אוצר השירה](#)
- [פריקט הסיפור הקצר](#)

מקור משני

- מקורות אקדמיים וספרות מקצועית
- * מאמר אקדמי מופיע בספר או בכתב עת אקדמי המתמחים בנושא מסוים. מאמרים אלה נכתבים על ידי חוקרים ומומחים בתחומם.
- * אחד הסימנים המובהקים למאמר אקדמי הוא הסתמכות על מקורות ביבליוגרפיים.

*המאמר האקדמי מציג טיעונים רציונליים ולא רגשיים, ואיננו מתעלם מאפשרויות שסותרות את עמדתו.
 *ניתן למצוא גם מאמרים אקדמיים למחצה, השומרים על כללים אלו באופן חלקי כדי שיהיו נגישים לקהל רחב יותר, והם לרוב מהימנים. מאמרים כאלה ניתן למצוא במגזינים כמו "הספרנים", "הו!", "מאזניים", "עיתון 77" ואחרים.
 *ויקיפדיה איננה מקור מאושר, אך ניתן בהחלט להיעזר ברשימת המקורות והקישורים המופיעה בסוף הערך כדי למצוא מקורות מהימנים.
 *אתרי סיכומים כמו "טקסטולוגיה" או אתרי בתי ספר וכדומה אינם מקורות מאושרים לשימוש.

הערכה ביקורתית: בחינת כל מקור לגופו

בעידן המידע הנוכחי, האתגר הוא לסווג איזה מקור מהימן ואיזה לא, כאשר הגבולות אינם תמיד ברורים. לכן, כל מקור חייב לעבור בדיקה ביקורתית, ללא קשר למקום פרסומו:
 * גמישות בהערכה: פוסט ברשת חברתית יכול להיות מהימן (אם הוא נכתב על ידי פרופסור לספרות, לדוגמה), וכתבה בכתב עת יכולה להיות לא מהימנה. תפקידכם הוא לבדוק מאפיינים רבים (איפה פורסם, באיזו שנה, מי פרסם) ולהסביר מדוע המקור אמין ורלוונטי.
 * את כל הפרטים על אודות המקור יש למלא באתר בעת ציון המקור
 * בינה מלאכותית אינה מקור: מערכות AI אינן נחשבות למקור. אם השתמשתם בהן, עליכם למצוא את המקור שעליו הן התבססו ולבדוק אותו. אם המקור בדוי (כתוצאה משימוש ב-AI), לא תוכלו למלא את כל השדות הנדרשים.

מאגרי מידע מומלצים

השימוש במאגרי מידע וספריות דיגיטליות מהימנים מגביר באופן משמעותי את הסיכוי למצוא מקורות שעברו סינון אקדמי.

גוגל סקולר (Google Scholar):

- **קישור ישיר:** <https://scholar.google.com>
- **תיאור:** מנוע חיפוש המוקדש אך ורק למקורות אקדמיים (מאמרים, עבודות גמר, ספרים). החיפוש בו פשוט יחסית.
- **טיפ לחיפוש:** התחילו תמיד בחיפוש באמצעות מילות מפתח כגון: **נושא המחקר, שם המחבר ושנת הפרסום.**

הספרייה הלאומית:

- **קישור ישיר:** <https://www.nli.org.il/he>
- **תיאור:** מאגר ענק ובו כתבי יד, עיתונים היסטוריים וספרות מחקר.
- **"מחקרי ירושלים בספרות"** - מאגר מאמרים ספרותיים בתוך אתר הספרייה הלאומית, יש להירשם ללא עלות לאתר הספרייה הלאומית כדי להגיע למאגר זה.

:JSTOR

- **קישור ישיר:** <https://www.jstor.org>
- **תיאור:** ספרייה מקוונת בינלאומית הכוללת כתבי-עת אקדמיים, ספרים ומקורות ראשוניים מתחומים רבים.

דעת"א (מערכת ספריות אוניברסיטת ת"א):

- קישור ישיר: [/https://libraries.tau.ac.il](https://libraries.tau.ac.il)
- תיאור: מערכת חיפוש מאוחדת של ספריות אוניברסיטת תל אביב המאפשרת איתור מאמרים וספרים רבים הניתנים לצפייה מרחוק.

כותר - ספרייה וירטואלית מט"ח:

- קישור ישיר: [/https://kotar.cet.ac.il](https://kotar.cet.ac.il)
- תיאור: ספרים זמינים לשימוש מקוון, פתוח לתלמידים דרך הזדהות משרד החינוך.

מפתח חיפה:

- קישור ישיר: [/https://lib.haifa.ac.il/ihp](https://lib.haifa.ac.il/ihp)
- תיאור: מאגר מידע בעברית, יש צורך במנוי. לרוב ניתן להיכנס למאגר דרך רוב הספריות.

אקדמג'יק:

- קישור ישיר: [/https://academagic.co.il](https://academagic.co.il)
- תיאור: איתור מאמרים אקדמיים בחינם, על פי קריטריונים כמו שפת המאמר, סוג המחקר, נושאי המחקר, תחום הדעת. המאמרים בגישה חופשית וניתנים להורדה לרוב כקובץ PDF.

רשימת כתבי עת מקוונים ברשת

- קישור ישיר: <https://libraryplus.wordpress.com/wp-content/uploads/2011/07/d7a8d7a9d799d79ed7aa-d7a7d799d7a9d795d7a8d799d79d-d79cd790d7aad7a8-d7aad792d799d795d7aa.pdf>
- תיאור: רשימה של כתבי עת שונים שזמינים לצפייה אונליין.

מאגרי מידע בתחומי יהדות וספרות חמ"ד

אתר דעת (מכללת הרצוג):

- קישור ישיר לאתר: [/https://www.daat.ac.il](https://www.daat.ac.il)
- קישור למאמרים ספרותיים בתוך דעת: <https://www.daat.ac.il/he-il/sifrut>
- תיאור: מבחר גדול של מאמרים בנושאים שונים בתוך אתר מכללת הרצוג. יש גם מאגר של מאמרים ספרותיים.

אתר ספרות חמ"ד:

- קישור ישיר: https://pop.education.gov.il/tchumey_daat/literature-religious/high-school
- תיאור: מאמרים לפי רשימת היצירות הנלמדות, להיכנס ל"חומרי הוראה ולמידה לפי נושאים מרכזיים"

מדרשת:

- קישור ישיר:

<https://www.sefaria.org.il/collections/%D7%9E%D7%93%D7%A8%D7%A9%D7%AA?tab=contents>

- תיאור: דפי מקורות לפי נושאים שונים ביהדות, כולל מקורות ראשוניים בעיקר ממדעי היהדות, אפשר למצוא גם שירים.